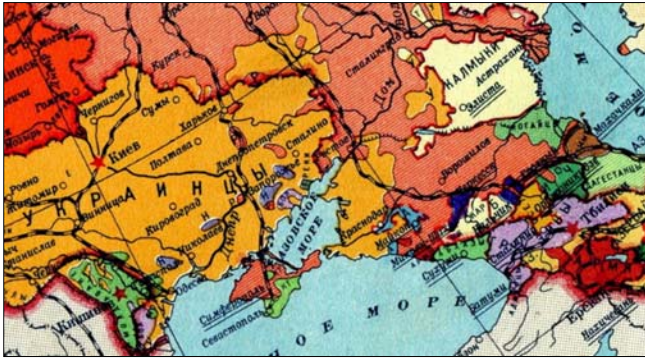

ЯК БІЛЬШОВИКИ ДОЛУЧИЛИ ДО РСФРР ЗАСЕЛЕНІ УКРАЇНЦЯМИ ЗЕМЛІ

У постанові Конституційного суду Російської Федерації про анексію частини України наведений аргумент, за умови реального виконання якого до України мають перейти деякі терени Росії

Ми всі неодноразово мали і маємо можливість спостерігати, як російська пропаганда власні злочинні наміри і дії приписує українцям. Росіяни створили і розвивають паралельну фактам реальність і живуть у якомусь дивному спотвореному світі, де на словах цінності наближені до цивілізаційних, а в реаліях – все навпаки. Причому це мало кого з росіян бентежить. Включно з тими, які не схвалюють війну.

То ж нічого дивного, що російський державний орган, який з якогось дива називається «Конституційний суд Російської Федерації», теж долучився до спотворення реальності. Зокрема, на сторінці 5 низки датованих 2-м жовтня постанов «по делу о проверке конституционности не вступившего в силу международного Договора между Российской Федерацией...» і частково окупованими Росією областями України виголошується відвертий фейк: «территория Украинской ССР в значительной степени сформирована из земель с преобладающим русским населением».

У чому полягає те спотворення і що засвідчують реально перевірені факти?

Якщо коротко, то аргумент про етнічний (національний) склад населення у постанові суду вказано з точністю до навпаки. Це до складу Російської СФРР увійшла значна частина населених переважно українцями районів. В УСРР районів з переважно російським населенням майже не було.

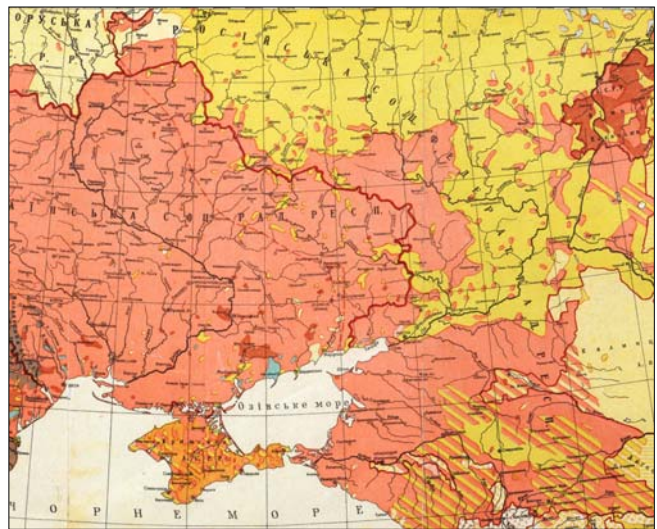
А тепер детальніше.

Етнічний (національний) склад населення найточніше можна вивчити за переписами населення. Найближчим до дати створення СРСР (а в Росії і зі знаннями про цю дату плутаються, вважаючи, що СРСР було проголошено у 1922 році, тоді як насправді це сталося у 1923) був Всесоюзний перепис 1926 року. Тоді кордони УСРР з РСФРР були майже ті ж самі, що й нині між Україною та РФ. За винятком Криму, який увійшов до складу УРСР у 1954 році. Але про Крим наразі не будемо, бо, зрештою, у постановах Конституційного суду РФ від 2 жовтня про нього не йдеться.

То якими ж були результати перепису 1926 року? Картографічно загалом вони зображені на заставній карті, на якій видно, що межа населених переважно українцями зе-

мель на межі з радянською Росією виходить далеко за кордони УРСР. Причому карта взята зі шкільного радянського атласу 1941 року, тобто про якусь фальсифікацію на користь українців і мови йти не може.

І якщо адміністративні та державні кордони на тій карті зазначено станом на 1940 рік, то етнічне розселення – саме за переписом 1926 року, оскільки такі дані за переписами 1937 та 1939 не були у публічному доступі – результати новіших переписів були або скасовані (перепис 1937 р.) або засекречені (перепис 1939 р.). Щоб підтвердити слушність наведеної радянської карти вже для тих українців, які не сприймають нічого радянського, додам аналогічний фрагмент карти авторства Володимира Кубійовича, зробленої у 1934 році. Бачимо, що загальні риси території, заселених переважно українцями, схожі.

Етнографічна карта України і суміжних країв.
В. Кубійович, М. Кулицький, 1934 р., Львів. Літографія.
Оригінал. ЦДІАЛ України. Ф. 742. Оп. 1. Спр. 802.
Фрагмент

Тепер конкретніше. Що перепис каже нам про більшість росіян в тих чи інших адміністративних одиницях радянської України? Виявляється, з усієї УСРР назбиралося «аж»... 9 районів, де росіяни становили більшість. Уточню – дев'ять районів із наявних на час перепису 622. І ще в одному – Макіївському – росіяни переважали за рахунок містян, але то при районуванні не враховувалося.

Тим більше, що частина робітників, які «стали» макіївськими містянами на час перепису у грудні 1926 року, приїжджали працювати на промислові підприємства на кілька місяців, тоді як на посівну та збиральну кампанії їхали назад до себе в Росію. Детальніше про перебіг створення національних російських районів за бажання можна прочитати в окремому **фаховому тексті**, а тут подамо скан з нього з переліком районів, де етнічні росіяни (до перепису поширеним був ще й термін «великороси») становили більшість населення:

Таким чином бачимо дев'ять російських районів УСРР, лише три з яких безпосередньо межували з РСФРР. При-

чому два з цих трьох так «врізалися» в територію України, що свого часу (Станично-Луганський у 1920 та Путьлівський у 1925) були доєднані до УСРР саме з економічно-адміністративних мотивів.

Як змінювався кордон між радянськими Україною та Росією вже добре досліджено. Образним наслідком таких досліджень стала зроблена Дмитром Вортманом карта формування кордонів між УСРР та РСФРР у 1918-1928 роках. Вона вже кілька років поширюється в мережі Інтернет, то ж тут ми її просто нагадаємо.

Формування українсько-російського радянського адміністративного кордону (1918-1928). Карту для проекту Лікбез. Історичний фронт уклад Дмитро Вортман

Таким чином, твердження з постанови КС Російської Федерації про переважно російське населення значної частини сучасної України при створенні УСРР відверто і неприховано суперечить фактам. Бо дев'ять з тогочасних наявних в УСРР 622 районів, розкиданих до того ж по різних регіонах республіки (і це ж все без західної частини сучасної України!), аж ніяк не підходять означення «земель з переважно російським населенням». Тим більше, що на окупованих нині землях перебуває лише 5 з 9 тих районів.

Однак окрім цілковитої фейковості самого твердження про переважання росіян, у постанові КС важливе інше – нею де-факто етнічний склад населення сторічної давнини визнається реальним аргументом для зміни кордону сьогодні. Але якщо твердження переважання в той час росіян на значній частині території України – це фейк, то виникає одразу питання: а що було в Росії?

І тут з'ясовується, що Росія сама дає нам у руки аргумент щодо перегляду її кордонів. Звичайно, і кордонів України теж, бо якщо межі сучасної Росії обґрунтовувати етнічним розселенням росіян сторічної давнини, то вони мають бути відчутно звужені, а територія України, відповідно, розширена.

Справа в тому, що у великих масивах прилеглих до України теренів сучасної Російської Федерації українці реально становили більшість. І це добре видно як по карті з радянського атласу 1941 року, так і по складеній Володимиром Кубійовичем карті.

Проект Лікбез. Історичний фронт на цю проблему увагу звернув давно. І ще у виданні 2016 року було оприлюднене текстове підтвердження переважання українців у низці прилеглих до УСРР регіонів. У джерелах там вказані були тогочасні видані в РСФРР книги, де, власне, той перелік районів був систематизований. Але за потреби його завжди можна підтвердити посиланням на інші публіка-

ції з результатами перепису 1926 року. Так от, у Центрально-Чорноземній області (ЦЧО), до складу якої входили і сучасні межуючі з Україною Білгородська та Воронежська області, тоді було 26 районів, де українці становили абсолютну більшість. Детальніше можна прочитати у **книзі від Лікбезу**, а тут даємо скан з переліком цих районів:

До речі, за бажання кожен читач може погратися та розмалювати у себе на комп'ютері чи на надрукованому листі ті райони тогочасної ЦЧО, де за переписом 1926 року більшість становили українці. Даю для цього карту з районним адмінподілом ЦЧО станом на 1 жовтня 1930 року. Зазначу, що 26 районів з наявних 155 (на відміну від 9 з 622), до того ж розташовані компактно на півдні регіону – це вже реальні аргументи для твердження, що ЦЧО було значною мірою сформоване з земель з українською більшістю населення. А якщо взяти до уваги «сучасні терени Вороніжчини та Білгородщини, то частка «української» території в них виявиться значно більшою.

Ще більше районів, населених переважно українцями, було у тогочасному Північно-Кавказькому краї, до складу якого, зокрема, входили і сучасні Ростовська область та Краснодарський край. Ось перелік тих районів:

Таблиця 3. Частка українців у 37 районах Північно-Кавказького краю

Назва району	%	Назва району	%
1. Ремонтинський	93	20. Абинський	76
2. Таганрозький	93	21. Виноділенський	75
3. Кошарський	90	22. Гаряче-Ключівський	75
4. Леоно-Калитвенський	90	23. Єйський	74
5. Канівський	89	24. Сіверський	70
6. Темрюкський	89	25. Слов'янський	70
7. Старомінський	87	26. Дивенський	69
8. Арагірський	86	27. Кримський	69
9. Курсавський	86	28. Коренівський	65
10. М.-Курганський	86	29. Єсентукський	64
11. Азовський	85	30. Анапський	62
12. Брюховецький	85	31. Баталпашинський	60
13. Краснодарський	85	32. Заветинський	55
14. Павловський	85	33. Зимовниківський	55
15. Сальський	84	34. Невинномисський	55
16. Прим.-Ахтарський	82	35. Мечетинський	54
17. Куцівський	80	36. Геленджицький	52
18. Мілеровський	80	37. Апшеронський	51
19. Тимошівський	79		

За українізацію радянську: Збірка постанов про українізацію на Північному Кавказі / Уклад. Ф. Чапала. — Краснодар, 1931. — С. 20.

Єфіменко Геннадій. Східний кордон // Народження країни. Від краю до держави. Назва, символіка, територія і кордони України – Х.: КСД, 2016. – С.252.

Мало того, якщо врахувати, що донці і державність свою у 1918-му році мали, і субетносом з претензіями на перетворення в етнос вважалися (а при переписі 1926 року при вказівці на національність писалося і те, «казак» чи ні), а зараз від цього відмовилися, то кордон, якщо керуватися «логікою» постанови Конституційного суду РФ, українці мають вимагати до самої Калмикії.

Звичайно, я не закликаю до аналогічних російським рішенням українських органів влади. І загалом є прихильником міжнародно визнаних кордонів. Але те, що Росія своїми сучасними рішеннями та їхньою мотивацією сама поставила свої кордони під сумнів – то факт, і факт беззаперечний.

У разі його (виголошеного КС РФ критерію) реально-го застосування, територія РФ має бути лише зменшена, а не збільшена. Адже у 1920-ті роки була втілена ще до-революційна настанова Леніна. Ще до повалення само-державства він, усвідомлюючи реалії та розуміючи, що пі-сля вдосконалення адміністративно-територіального поді-лу в майбутньому доведеться враховувати етнічний склад населення, наголошував: «Національні центри потрібно оці-нювати за територіальним мінімумом, а не максимумом». Щодо України ця настанова була виконана з «пе-ревищенням» плану.

До речі, ідея СРСР – вона ... теж українська. Борьби-сти, які в 1919 році були союзниками більшовиків, вже тоді наполягали на радянській, а не російській майбутній державі, на союзі радянських республік. Тоді як у Крем-лі навесні того ж таки 1919 року, коли говорили про інші окрім російської незалежні радянські республіки, то зга-дували лише Угорську та Баварську. Тобто Україну та інші радянські республіки, що на той час постали на теренах колишньої Російської імперії, вони бачили складовою ра-дянської Росії. Але під тиском подій, під тиском бороть-

би УНР під проводом Симона Петлюри та наполягань ра-дянських українців, вже у грудні 1920 РСФРР формально визнала незалежність радянської України.

І хоча на озвучену на початку 1921 року пропозицію Во-лодимира Затонського про потребу створення «радянської», а не «російської» федерації Ленін наклав своє «Ха-ха», але вже через півтора року він сам на цьому ж наполіг – за-пропонував для «своїї» держави назву без слова «росій-ська». І спротив українців та наполегливість керівництва УСРР зіграли у цій зміні позиції «вождя» вирішальну роль.

Ще одна цікава деталь: як гасло першими назву «СРСР», щоправда, в іншій послідовності – «союз соціалі-стичних радянських республік», ще наприкінці 1919 року виголосили у своїй пресі українські незалежники (з **січ-ня 1920 – укапісти**). Тобто Ленін і тут не був оригіналь-ним. Але те, як і коли створювався СРСР – то вже тема ін-шої розповіді.

Геннадій ЄФІМЕНКО,
історик, кандидат історичних наук

Опубліковано у виданні «Ділова столиця»

ЧИ ЗДАТНІ РОСІЯНИ НА ВИЗНАННЯ СВОЇХ ПОМИЛОК ТА ПОКАЯННЯ?

Після дикої п'янки приходить похмілля. Завжди. Це не тому, що хочеться, а тому, що організм, який пе-ребрав отрути, страждає і намагається її вивести геть.

Коли закінчиться божевільний чад військового психо-зу та брехні в РФ, настане момент відкату. Він буде дуже тяжким.

Багатотисячні жертви серед населення, економіка, що стагнує, міжнародна ізоляція, розбита армія, знищена ре-путація, тавро ізгоя на будь-якому володарі російського па-спорту.

Я не перебільшую. Я не домовляю. Все буде набагато гірше.

У багато разів. У сучасному світі від безчестя та гань-би сховатися неможливо, система поширення та зберігання інформачії не дозволяє.

Можна скільки завгодно заперечувати зроблене в Бучі, але все записано, враховано, зважено. І за це треба буде від-повісти – і перед світовою спільнотою, і перед своїм на-родом, і, що найголовніше, перед українським народом, з якого з таким задоволенням і цинізмом поглумилися ті, хто називав себе «визволителями».

Я не думаю, що російська влада та російський народ здатні пройти покаяння та визнати свої злочини. На жаль, історія говорить про інше. Росія ніколи не визнавала сво-їх злочинів і ніколи ні в чому не каялася. Тому не варто очі-кувати на те, що вбивці добровільно стануть на шлях ви-правлення.

Але приниження та обструкції вже не уникнути.

Виправити щось у суті державної політики дикого пле-мені, яке «приростає територіями» сотні років, неможли-во. Але їх можна роззброїти, ізолювати і дати жити так, як вони хочуть, як звикли, але на відстані від цивілізованого суспільства.

У цьому немає жодної русофобії. Ми їх не боїмося, і це довели. Це всього лише питання безпеки та гігієни.

Ті, хто можуть і хочуть не відповідати за політику бо-

жевільного гбшника, пойдуть і стануть членами суспіль-ства у нормальних країнах.

Я вважав і вважаю, що така форма ескейпізму є при-йнятною і її потрібно заохочувати.

Інші переживуть похмілля. Або не переживуть. Або на-віть не помітять його, похмелившись кров'ю внутрішніх конфліктів.

Не хочу нічого пророкувати. Хочу стіну, рів та кроко-дилів. Голодних крокодилів. Багато.

І нехай за стіною діється все, що завгодно.

Сором – це те, що відрізняє людину від тварини. Тва-рина не здатна соромитися скоєного. Якщо людське суспільство не здатне на каяття за скоєні його членами зло-чини...

Висновки робіть самі.

Ян ВАЛЕТОВ,
український російськомовний письменник

Київ, 10 жовтня 2022 року